

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Habitu Theologiæ esse practicum & speculatiuum eminenter, docuit
Caiet. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

speciebus non autem plures circa singulas conclusiones, sic ostendo. Quia si essent plures, una sine alia esse posset: nam ea, quæ realiter distinguuntur, separari inuicem queunt, si res à re distinguantur: sed habitus circa posteriorem conclusionem non potest esse sine habitu circa priorem, sicut neque demonstratio posterioris sine prioris demonstratione: signum ergo est, non esse plures habitus, & qualitates, sed eandem diuerso modo. Dico autem diuerso modo, quia sicut eadem qualitas reperitur minus intensa, & intensior, & ea ratione latitudinem habere dicitur: sic etiam eadem qualitas circa primam, & secundam conclusionem latitudinem habet, quam dicimus latitudinem extensionis: quinimo eadem ratione crediderim habitum conclusionum, & principiorum, ex quibus illa deducuntur, non esse duos habitus, sed eundem magis extensum, quia unus alium supponit essentialiter, ita ut posterior circa conclusiones, non possit esse sine priori, qui est circa principia. Idcirco Arist. 6. Ethic. cap. 3. dixit sapientiam esse scientiam, & intellectum simul eorum, quæ honorabilissima sunt. Appellat autem scientiam, quatenus est conclusionum: intellectum vero, quatenus est principiorum in eadem facultate. Putat igitur esse eundem habitum circa principia, & circa conclusiones, sed magis extensum: siquidem sapientiam ibi connumerat, tanquam unum habitum.

Deinde, ut diximus in ultima notatione, circa eandem conclusionem potest esse notitia practica, & speculativa: ergo & habitus eodem modo practicus, & speculativus esse potest. Quare licet obiectum Theologiæ esset sola operatio, sicut est obiectum philosophiæ moralis; nihilominus Theologia simul esset practica, & speculativa; sicut est philosophia moralis, & logica, quia utroque modo posset res considerare.

CAPVT II.

Habitus Theologiæ esse practicum, & speculativum, eminenter docuit Caietan.

Secunda opinio est aliorum asserētium, Theologiam esse unum habitum & simplicem qualitatem: id quod de quacunque etiam scientia affirmant, & esse simul practicum, & speculativum: quia partim circa operationem versatur, partim circa res, quæ non cadunt sub operationem: cuius sententiæ videtur esse Caietanus. Cæterum, ut explicet difficultatem propositam, videlicet quomodo eidem habitui conveniat practicum, & speculativum, quandam philosophandi rationem magis subtilem, quam veram excogitavit: quam recentiores in hac parte mirum in modum laudant, & amplectuntur. Inquit ergo in commentario huius art. §. In corpore, Theologiam nec esse pure practicam, nec pure speculativam, sed altiori quadam ratione quod alij eminenter vocant, utrumque in se continere.

Huius rei explicande gratia notat, practicum, & speculativum non esse per se differentias essentielles, primo diuidentes scientiam vniuersam, sicut neque visum & auditum diuidunt proximè sensum generatim: sed quemadmodum sensus primum diuiditur in communem, & particula-

rem, deinde particularis in visum, & auditum: ita scientia in vniuersum essentiali diuisione primum distribuitur in scientiam finitam, & infinitam, hoc est finiti, & infiniti obiecti: præterea finita scientia in speculativam & practicam. Quare si practicum, & speculativum referantur ad scientiam vniuersam, non sunt differentie essentielles: quia simul sunt in eadem, quæ est infiniti obiecti, qualis est Theologia; relatæ vero ad scientiam finitam, sunt essentielles differentie: quia in vna scientia finita, hoc est finiti obiecti, utraque ratio simul non reperitur. Sicut ordo ad visibile, & audibile, & ad alia sensibilia in particulari, non sunt differentie sensus in vniuersum; quia in aliquo sensu, videlicet in communi interiori, uterque respectus inuenitur; at in sensibus particularibus sunt differentie essentielles, & simul in vno non inueniuntur.

Ratio verò, ob quam scientia infiniti obiecti esse potest practica, & speculativa ea est: quia quæ dispersa sunt in inferioribus, vniuntur in superioribus: quare practicum, & speculativum, quæ non possunt eidem habitui circa idem obiectum finitum simul convenire, reperiuntur in habitu Theologiæ, qui circa obiectum finitum versatur; res enim infinita tantæ excellentiæ est, ut possit esse obiectum speculationis, & regula praxis. Ex hac doctrina nonnulli recentiores colligunt, Theologiam non esse formaliter practicam, nec speculativam, sumendo practicum, & speculativum, ut sunt differentie scientiæ finitæ: in qua sententia putant esse Caietanum, imo & S. Thomam, eo quod asserunt, Theologiam, si cum alijs scientijs inferioribus conferatur, ita se habere, quemadmodum se habet sensus interior ad exteriores: atqui (inquiunt Thomistæ) nulla differentia exterioris sensus convenit formaliter sensui interiori: ergo nec practicum, nec speculativum, quæ sunt per se differentie scientiæ finitæ, convenire possunt formaliter Theologiæ, quæ est superior, & communis scientia. Sed rursus, nescio quâ ratione, iidem Thomistæ concedunt probabile esse in eo sensu iam dicto Theologiam esse speculativam formaliter accipiendo speculativum, ut est differentia inferioris scientiæ: non tamen esse formaliter practicam, accipiendo practicum eodem modo cum eadem prioris videatur ratio utriusque si eodem modo accipiatur.

CAP. III.

Verior sententia, Eundem habitum Theologiæ non solum eminenter, sed formaliter esse practicum, & speculativum.

Ego vero existimo, Theologiam nostram, non eminenter, sed formaliter esse practicam, sicut alia scientia obiecti finiti, practice sunt: ut autem ostendamus, quo modo practicum, & speculativum formaliter eidem scientiæ convenire possint, notandum est primum, aliquem habitum subire rationem practici, vel speculativi, ex eo sciam, quod est principium, vel speculationis, vel practicæ notitiæ, interdum autem vnam tantum rationem convenire habitui, aliquando utramque simul: veluti ratio speculativi convenit Metaphysicæ, ratio practici prudentiæ, utraque vero philosophiæ morali, & nostræ

Id est habitus conclusionum, & principiorum.

Aristot.

Theologiam eminenter esse practicam & speculativam.

Caietan. S. Thom.

Caiet. Similitas Caietan. de Theologia eminenter practica, & speculativa.

Practicum & speculativum de nominationes communes sunt.